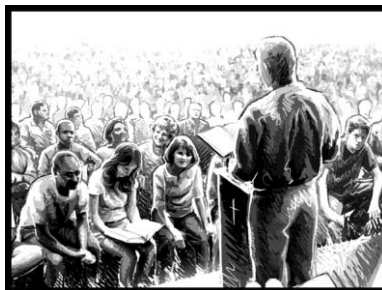

KULTÚRA

Téma 9

AKO MÔŽE ZBOR PÔSOBIŤ VO SVETE A NESŤAŤ SA SÚČASŤOU KULTÚRY?

Prehľad:

V Téme 9 budeme uvažovať o tom, ako má cirkev slúžiť vo svete. Aká je úloha miestneho zboru v kultúre? Ako môžeme byť „vo“ svete ale nie „zo“ sveta? Pri skúmaní funkcie cirkvi v kultúre sa pozrite späť do Témy 2, aby ste si zopakovali, čo je účelom cirkvi.

Ciele:

Pomôcť zborovým vedúcim :

- Pochopiť, čo znamená byť soľou a svetlom v ich komunite.
- Preskúmať, do akej miery potrebuje byť zbor ponorený do kultúry svojej komunity, aby mohol ľudí z nej oslovovať pre Krista.
- Sformulovať zásady, ktoré im pomôžu byť „vo svete“ ale nie „zo sveta“.

Možné výsledky:

Zboroví vedúci:

- Lepšie pochopia, ako oslovovať svet pre Krista, bez toho, aby sa stali jeho súčasťou.
- Zhodnotia mieru svojho zapojenia do svojej vlastnej kultúry.
- Vytvorí zásady, ktoré im pomôžu byť efektívnejšími v oslovovaní sveta a zároveň zostať pevnými vo viere.

KROK 1: POCHOPENIE TÉMY

Na ktoré hlavné otázky sa treba zamerať?

Hlavné prvky témy

Otázky týkajúce sa kultúry často v ľuďoch vyvolávajú silné emócie, pretože sa týkajú našej identity ako obyvateľov našej krajiny. Nárast nacionalizmu a politických revolúcií zdôrazňuje otázku kultúry pre kresťanov po celom svete. Dokonca ani kresťania z evanjelikálneho prostredia sa v týchto záležitostiach nezhodujú. Naším zámerom v tejto téme je nie je definitívne vyriešiť tieto otázky. Radšej chceme objaviť základné biblické princípy a prísť na zásadné otázky pre ďalšiu diskusiu v rámci našich zborov. Taktiež dúfame, že táto diskusia prispeje k hlbšej jednote v našom tíme vodcov a pomôže nám adekvátne reagovať na konkrétne aktuálne dôsledky týchto otázok v našich zboroch v súčasnosti.

Aká je úloha cirkvi v rámci kultúry? Máme byť zapojení do pretvárania kultúry, alebo sa máme sústrediť len na hlásanie evanjelia? Ako súvisí misia cirkvi s našou zodpovednosťou za našu kultúru? Čo znamená byť svetlom a soľou? Mala by byť cirkev politicky aktívna? Mali by sme ako kresťania podporovať zákony zhodujúce sa s kresťanskými hodnotami? Je vôbec niekedy vhodné neposlúchať vládu alebo sa voči nej vzbúriť? Mal by náš zbor podporovať patriotizmus?

Výroky

(Výroky sú vyjadrenia, ktoré vás majú pomôcť uvažovať o tejto téme. Môžu a nemusia odrážať biblickú múdrosť.)

„Budeme pripravený odpovedať každému, kto sa nás opýta na dôvod našej nádeje? Alebo budeme naďalej tak zabratý do morálnych a politických riešení tejto hlbokej duchovnej krízy, že ju nakoniec ešte zväčšíme – čo by bolo iróniou?“

– Michael Horton

„Písmo učí, že sa máme vyhýbať dvom nebezpečenstvám: separatizmu a svetáctvu – a dejiny cirkvi nás učia, ako ľahko môžeme upadnúť do oboch z nich.“

– Michael Horton

„Ako je možné, že kresťania, ktorí sú povolani šíriť arómu úžasnej milosti, znečisťujú svet jedovatými výparmi nemilosti? Ak je milosť tak úžasná, prečo jej kresťania neprejavujú viac?“

– Philip Yancey

„Zbor by mal byť prístavom, bezpečným miestom, kam moja rodina môže prísť zo sveta a nabráť povzbudenie a silu, aby mohla ísť späť a svedčiť. Nemali by sme sa príliš sústreďovať na privádzanie nekresťanov. Oni len prekážajú tomu, o čo sa snažíme.“

„Boh od nás neočakáva, že budeme podporovať nemorálneho vodcu.“

„Zbor by mal byť miestom, kde sa neveriaci cítia prijatí a slobodní byť sami sebou. Mali by sme dbať na to, aby sme boli citliví na hľadajúcich.“

„Nemali by sme miešať patriotizmus a uctievanie. To je pomýlenie si oddaností.“

„To, čo tu zúri [v Severnej Amerike], nie je nič menej ako občianska vojna hodnôt. Dve strany so zásadne odlišnými a nezlučiteľnými presvedčeniami sú zaseknuté v ostrom konflikte, ktorý sa šíri na každej úrovni spoločnosti. Na tisíckach frontov dochádza ku krvavým bojom. Verím, že čoskoro sa objaví víťaz a porazený upadne do zabudnutia.“

– James Dobson

Príklad zo života

Kresťanský zbor Nádej už existuje viac než štyridsať rokov a je stále verný kresťanskému posolstvu. Do istej miery sú efektívni v oslovovaní ľudí pre Krista. Avšak stretávajú sa s jednou z najväčších hrozieb pre ich jednotu, akej kedy čelili. Spolu s tým, ako sa naša kultúra a politická klíma stali viac protikresťanské, kresťania v zbore sa stali viac vyhranenejší vo svojich názoroch na to, ako by sa kresťania mali stavať ku kultúre. Títo ľudia mávajú veľmi emotívne prejavy.

Niektorí veria, že by sme ako dobrí občania mali byť politicky aktívni a usilovať sa o naše kresťanské hodnoty vo vláde. Iní sú presvedčení, že by sme sa mali sústreďovať len na šírenie evanjelia a premenu ľudí zvnútra. Niektorí hovoria, že všetci kresťania by mali vyučovať svoje deti doma a chrániť ich tak od iných svetonázorov a rôznych pohľadov na svet, ktoré sú prezentované vo verejnom školskom systéme. Iní tvrdia, že všetci kresťania musia dať svoje deti do štátnej školy, aby sa naučili, čo znamená byť soľou a svetlom v bezbožnej kultúre, a tak by sa aj neveriace deti stretli s evanjeliom. Niektorí veria, že kresťania by mali sledovať a počúvať len kresťanské médiá, zatiaľ čo iní ich nemajú radi a uprednostňujú tie sekulárne. Niektorí rodičia chcú, aby stretnutia dorastu v zbore boli bezpečným miestom pre ich kresťanské deti, kde by sa mohli biblicky vzdelávať, pričom iní rodičia a tínedžeri sú ochotní riskovať viac, ak by to malo osloviť nekresťanské deti pre Krista.

Takto by sa dalo pokračovať dlho. Ale tento problém je veľmi závažný. Kazateľ nechce, aby bol zbor pre takéto veci rozdelený, avšak chce ľuďom prezentovať zbožný pohľad na úlohu zboru v kultúre. Čo by podľa vás bol biblický pohľad na úlohu zboru v kultúre?

Teraz, keď ste sa pozreli na *Hlavné prvky témy, Výroky a Príklad zo života*, ktoré sú tie hlavné otázky, ktorým sa je potrebné venovať, aby ste pochopili túto tému?

KROK 2: ŠTÚDIUM PÍSMO

Čo o tejto téme hovorí Biblia?

Z každého oddielu si napíšte poznámky. Hľadajte pri tom základné nemenné princípy pre každý miestny zbor. Potom zhrňte svoje poznámky do zoznamu biblických princíпов pre to, ako by sa cirkev mala stavať k svetu.

Poznámka na ozrejenie: Počas čítania zvolených oddielov rýchlo zbadáte, že Biblia hovorí o „svete“ viacerými spôsobmi. Môže tým myslieť zem a všetkých jej obyvateľov, svet ľudí, a svetový systém ovládaný Satanom, ktorý presadzuje bezbožné hodnoty a filozofiu. Takže v istom zmysle je v poriadku „milovať svet“, ale v inom nie.

Pokyny pre štúdium bibliie:

1. S použitím tabuľky na nasledujúcej strane prečítajte všetky oddiely a zaznamenajte všetky kladné príkazy (veci, ktoré máme robiť) týkajúce sa našej kultúry.
2. Opäť si prečítajte všetky oddiely a zaznamenajte všetky záporné príkazy (veci, ktoré nemáme robiť) týkajúce sa našej kultúry.
3. V každej kategórii zakrúžkujte to, čo je pre vás najťažšie dodržiavať.

Oddiely

Matúš 5:13-16	soľ a svetlo
Matúš 22:15-22	platiť dane
Ján 17:13-19	nie zo sveta, ale chránení v ňom
Skutky 5:29	poslúchať Boha viac než ľudí
Rimanom 13:1-7	poslúchať vládu
Kolosanom 4:2-6	hovoríť s milosťou, múdrosť k tým, čo sú mimo
1 Timotejovi 2:1-8	modliť sa
Titovi 3:1, 2	byť poddaní, robiť dobre, byť mierni
Jakub 1:27	siroty, vdovy, čistota
1 Petrov 2:11-17	žiť dobré životy ako cudzinci
1 Petrov 3:13-17	byť pripravení odpovedať

ODDIEL	Príkaz (pozitívny)	Zákaz (negatívny)
Matúš 5:13-16		
Matúš 22:15-22		
Ján 17:13-19		
Skutky 5:29		
Rimanom 13:1-7		
Kolosanom 4:2-6		
1 Timotejovi 2:1-8		
Títovi 3:1, 2		
Jakub 1:27		
1 Petrov 2:11- 17		
1 Petrov 3:13- 17		

KROK 3: NAHLIADNUTIE DO INÝCH ZDROJOV **Čo sa môžeme naučiť od iných autorov?**

„Významný vplyv“, Robert Lewis.

Úryvok z niekoľkých kapitol knihy *The Church of Irresistible Influence*, s. 47-48, 56, 71-72, 74-76 a 216-217. Copyright © 2001. V origináli použité s dovolením Zondervan, Grand Rapids, MI. Všetky práva vyhradené.

„Typické odpovede“, H. Richard Niebuhr.

Úryvok z 1. kapitoly z knihy *Christ and Culture*, s. 38-44. Copyright © 1951. V origináli použité s dovolením HarperColins Publishers, New York, NY. Všetky práva vyhradené.

„Cirkev a svet“, Ed Hayes.

Úryvok z 10. kapitoly z knihy *The Church: The Body of Christ in the World Today*, s. 191-194, 199-200 a 204-11. Copyright © 1999. V origináli použité s dovolením W Publishing Group, Nashville TN. Všetky práva vyhradené.

Významný vplyv: v²

Robert Lewis

V mojom skúmaní, ako by som mohol byť ako pastor efektívnejší, som vnímal, že viac kázania nie je odpoveďou na dnešný duchovný hlad. Nebolo ňou ani písanie ďalších kníh, usporadúvanie ďalších konferencií, lepšia technológia ani špeciálne efekty. Väčšinou proste hovoríme sami k sebe. Medzitým je cirkev čím ďalej, tým viac izolovaná od svojej komunity a kultúry a vyžíva sa v „svedectve“ ktoré často nevydáva.

Potom som sa zamyslel nad niektorými skoršími pokusmi nášho zboru slúžiť komunite a starať sa o ňu.

- *Všimol som si* zmenené životy, čo bol následok toho, že členovia zboru investovali svoje životy do pomoci rodinám z chudobnej oblasti známej ako Eastgate.
- *Pozoroval som* vplyv lekárov z nášho zboru, ktorí zriadili kliniku v domove pre slobodné matky.
- *Cítil som*, že Boh sa teší, keď som sa spolu so stovkami našich členov v jednu sobotu vyrazil do našej komunity, aby sme upratovali okolie, opravovali domovy a robili ďalšie práce.
- *Zaznamenal som*, že vedúci mesta pomaly začali vnímať Fellowship Bible Church ako pozitívnu silu v komunite.
- A čo je úžasné, *videl som* ľudí, ktorí boli pôvodne zatvrdení a skeptickí voči evanjeliu, ako prijímajú Krista.

Uvedomil som si, že na to, aby sme ľudí v našej komunite pritiahli ku Kristovi, nepotrebujeme byť profesionálnejší alebo modernejší, ale lepší a svätejší. Nepotrebujeme investovať čas a peniaze do ďalších podujatí, ale preinvestovať ich do vedenia našich ľudí k životu skutočne dobrých životov. Nepotrebujeme byť nábožnejší, potrebujeme byť viac *zapojení*.

To bol pre mňa a môj zbor bod zlomu. Ako som aj povedal zboru, od tej chvíle som chcel „venovať oveľa menej času poukazovaniu na chyby sveta a oveľa viac ukazovaniu Božej lásky.“

Riskantné? Áno. Ale vyznávam, že svet je unavený z cirkvi, ktorá ho neosobne znevažuje a znepokojuje. To, čo svet chce vidieť, je, či to, čo máme, je lepšie než to, čo majú oni. Len pomyslite na tie mosty, ktoré by sme mohli vybudovať, keby sme verne nasledovali príklad novozmluvnej cirkvi. Neboli by sme len citliví na hľadajúcich, ale pokročili by sme na novú úroveň – boli by sme obdivovaní komunitou. Boli by sme známi. Nie len podľa miesta, kde sa stretávame, ale podľa mesta, s ktorým interagujeme. A ľudia by boli priťahovaní k Bohu. Nie pre nedeľné predstavenia v našich zboroch, ale pre neodolateľné životné štýly, ktoré stelesňujeme. Na oboch stranách priepasti postmodernizmu je rastúca prázdnota. V cirkvi je to pre nedostatok radikálnej, odvážnej a obetavej viery. Ak je naše kresťanstvo skutočné, žime ho. Vo svete táto prázdnota pramení z nedostatku úchvatného, životodarného dôkazu: *ak je vaše kresťanstvo skutočné, ukážte nám ho.*

...Hnacia myšlienka zboru Fellowship Bible Church (Little Rock, Arkansas), ktorý sa buduje a vyvíja viac než dvadsať rokov, sa teraz zместila do dvoch úderov na klávesnici: **v²**. Zbor, ako veríme, by vo svojej komunite mal byť silou s *významným (neodolateľným) vplyvom*. Pomocou budovania mostov skutočnej duchovnej integrity medzi zborom a stále skeptickejšou spoločnosťou máme moc priniesť zmenu a byť vplyvnými.

...Keď som zboru prvýkrát spomenul myšlienku neodolateľného vplyvu, naše spojenia s našou komunitou boli len sporadické – ako pár hojdajúcich sa drôtov, ktoré sú voľne a chabo pripojené k druhej strane Veľkej priepasti.

Tak ako sme sa od odcudzenia od našej komunity dostali do situácie, kde nás prijímajú primátori? Ako začína táto cesta, ktorá vedie k neodolateľnému vplyvu, ktorý predstavil Ježiš? Zistili sme, že koncept **v²** potrebuje tri dôležité zložky, alebo, ak chcete, najmenšie nedeliteľné jednotky: vyznanie, víziu a štruktúru.

(1) Vyznanie: Východisko

Vyznanie je východiskom pre akúkoľvek iniciatívu **v²**. Musíme bolestne a s veľkým zármutkom vyznať, že chabé pokusy, ktoré vydávame za mosty, v skutočnosti vôbec nie sú mostmi. Sú len teplým vzduchom, a preto neuchopiteľné ako oblaky alebo sny. Skutočné kvality zboru sa netýkajú otázky „ako veľa“ ale „ako *láskevplne*“; nie „ako relevantne“ ale „ako *skutočne*“.

Vyznanie znamená nanovo čítať slová Ježiša Krista o jeho videní cirkvi – „sol“ a „svetlo“ – a byť zdrvení ľútosťou nad tým, aké veľké nedostatky v tom naše zbory majú. Znamená to počúvať varovania moderných kritikov ako je stratég pre zbory Michael Regele, ktorý hovorí: „Ak sa nezmeníme v súlade s miestami, kde žijeme, budeme s nimi naďalej strácať spojenie až nakoniec stratíme spojenie s existenciou.“¹

(2) Vízia: Vnímať, kým podľa Boha máme byť

...Skutočnou víziou, je, samozrejme, vnímať, kým podľa Boha jasne máme byť. A tvárou v tvár Novej zmluve sa myšlienka, že zbor by mal byť „klubom“ alebo „príbehom o úspechu“ ukazuje ako nezdravá. V snahe o to, aby sa zbor stal zborom s neodolateľným vplyvom, musia vodcovia zboru opäť prakticky komunikovať svojim členom víziu zboru, ako to predstavili Ježiš a apoštoli na stránkach Novej zmluvy:

- Zbor vášnivo oddaný Ježišovi Kristovi a hlásaniu evanjelia;
- Zbor očarujúcich životných štýlov podčiarknutých vysokými morálnymi štandardmi;
- Zbor radikálnej lásky a obetavých dobrých skutkov, ktorý udivuje svet okolo seba.

Toto je zbor Novej zmluvy: zbor, ktorý miluje svojich nepriateľov namiesto toho, aby sa im posmieval (Rimanom 12:17-21). Zbor, ktorý viac dáva ako prijíma (Skutky 20:35). Zbor, ktorý odvážne ide „von“ namiesto toho, aby pohodlne ostával „dnu“, pričom dokazuje svoju autenticitu (Matúš 5:16).

Táto novozmluvná vízia sa musí vrátiť do našich zhromaždení!

Keď som nášmu zboru víziu **v²** predstavil prvý krát, bolo to po rokoch neprerušeneho rastu nášho zboru. Naši členovia si aktívne vzájomne slúžili a podporovali sa. Naše zariadenia a personál sa stále rozširovali. Prichádzalo k nám stále viac ľudí. V mnohých ohľadoch sme boli ako úspešný podnikateľ, ktorý za pol života stihol viac, než si predstavoval, že dosiahne za celý. Avšak neodbytnou otázkou preň – a pre nás – bolo „Čo teraz?“ Máme plánovať „viac toho istého?“ Mali by sme sa rozširovať prostredníctvom nekonečného kruhu budovania, rastu, budovania, rastu? Alebo by sme mali zväziť iný spôsob?

(3) Štruktúra: Zapojenie cieľavedomých ľudí

Vízia, bez ohľadu na to, ako sa zhoduje s tou Ježišovou, nikdy nestačí. To, čo sa ráta, je jej realizácia. A realizácia do veľkej miery závisí od štruktúry. Každý zbor je so svojou štruktúrou buď úspešný, alebo zlyhá. Kazatelia majú s týmto tvrdením často problémy, pretože znie tak „neduchovne.“ Ale nie je to tak. Možno nám tu pomôže časom preverená múdrosť Petra Druckera:

¹ Michael Regele, „Death of the Church,” Mars Hill (Summer 1998), 69.

Veľmi chytrí ľudia sú často zarážajúco neefektívni. Neuvedomujú si, že výborné poznanie samo o sebe nie je úspechom. Nikdy sa nenaucili, že poznanie sa stane efektívnym len cez usilovnú, systematickú prácu... inteligencia, predstavivosť a vedomosti sú nevyhnutnými zdrojmi, ale iba efektívnosť ich premení na výsledky.²

Z kazateľní sa každú nedeľu sypú výborné nápady, ktoré umierajú rýchlo, predčasnou smrťou. Prečo? Pretože iba štruktúra, dobre premyslená štruktúra, ktorá efektívne zapája cieľavedomých ľudí, môže priniesť výsledky.

Vytvorenie efektívnej štruktúry je, samozrejme, veľmi náročná úloha, pri ktorej je nutne vyvažovať zdanlivo protichodné potreby stability a flexibility. Ako pri stavbe mosta, chybou na ktorejkoľvek strane si zarobíte na katastrofu. Ak vaša štruktúra bude príliš rigidná, systém sa môže stať otročinou voči úlohám a sériou prísnych a ťaživých úloh. Ak vaša štruktúra bude príliš flexibilná, pravdepodobne ju rozbijú nevzdelané a nedisciplinované dobré zámery.

...Ak zbor Fellowship Bible Church niečo ukázal, je to skutočnosť, ako veľmi sa ľudia dokážu zapáliť, keď objavajú povolanie, ktoré ich presahuje – povolanie, ktoré sa zhoduje so schopnosťami a darmi, ktoré im Boh dal. Toto sú elektrizujúce spojenia, ktoré vedú laikov k celoživotnému duchovnému dobrodružstvu, ktoré vo veľkom presahuje pasívne prežívanie, typické pre väčšinu dnešných kresťanov.

Toto je význam **v²** pre laikov. Vyžaduje opätovné spojenie s duchovným životným štýlom a so službou, ktorá inšpiruje celoživotný duchovný zápal.

Takže začať musíme tu: pri pastoračoch, ktorý si osobne osvoja vyššie cieľ pre ich vplyv, pri zboroch, ktoré pretvoria svoje štruktúry, pri laikoch, ktorí nanovo objavujú skutočný kresťanský život. Ak budeme usilovne pracovať, odmietneme kompromisy alebo cestu späť, naše zbory sa pomaly, ale isto zmenia z vyhasínajúcich svetiel na majáky. A počas tohto procesu sa objaví most – most, ktorý opäť spája Božie... zámery ohľadom zboru so skutočnými potrebami sveta.

Most s významným (neodolateľným) vplyvom.

*

² Peter Drucker, *The Effective Executive* (New York: Harper & Row, 1966), 1-2.

Typické odpovede

H. Richard Niebuhr

Hodnoty, ktoré hľadáme v našich spoločnostiach a ktoré vidíme v ich inštitučnom správaní, sú početné, rôznorodé a často neporovnateľné, takže tieto spoločnosti sa stále viac či menej usilujú v prijateľnom konflikte udržať pohromade snahu mnohých ľudí z mnohých skupín o dosiahnutie a zachovanie mnohých cieľov. Kultúry sa večne usilujú o spojenie mieru a prosperity, spravodlivosti a poriadku, slobody a blahobytu, pravdy a krásy, vedeckej pravdy a morálneho dobra, technickej vyspelosti a každodennej múdrosti, svätosti a života a všetky tieto so sebou navzájom. Pri všetkých týchto hodnotách sa môže nájsť miesto i pre Božie kráľovstvo – hoci len zbežne, ako pri perle veľkej hodnoty. Ježiš Kristus a Boh Otec, evanjelium, cirkev a večný život možno majú miesto v rámci kultúrneho komplexu, ale iba ako zložky veľkého pluralizmu.

Toto sú niektoré z očividných znakov kultúry, ktorá sa usiluje o každého kresťana, a pod vplyvom ktorej ten kresťan naozaj žije, keď žije pod vplyvom Ježiša Krista. Hoci niekedy hovoríme, že zásadný ľudský problém sa týka milosti a prirodzenosti, v ľudskej existencii nevieme odlišiť prirodzenosť od kultúry. V žiadnom prípade sa však nemôžeme kultúre vyhnúť o nič viac, ako sa môžeme vyhnúť prirodzenosti, pretože „človek prirodzenosti, *Naturmensch*, neexistuje“¹ a „žiaden človek sa na svet nedíva nedotknutými očami.“²

IV. Typické odpovede

Pri týchto dvoch komplexných skutočnostiach – Kristovi a kultúre – musí v kresťanskom svedomí a kresťanskej komunite dochádzať k nekonečnému

dialógu. Vo svojom cieľavedomom smerovaní k Bohu Kristus vedie ľudí preč od časnosti a pluralizmu kultúry. Vo svojom úsilí o zachovanie mnohých hodnôt minulosti kultúra odmieta Krista, ktorý vyzýva ľudí k spoliehaniu sa jedine na milosť. Avšak Boží Syn je sám dieťaťom náboženskej kultúry a posielal svojich učeníkov starať sa o svoje barmánky a ovce, ktoré sa nedá strážiť bez práce v kultúre.

Počas dialógu sa strieda odmietanie s prijímaním, obnovovaním, kompromismi a novými odmietaniami. Ani jednotlivci, ani zbor sa nesmie zastaviť počas večného hľadania odpovede, ktorá nevyprovokuje novú odpoveď.

Avšak v tejto mnohorakosti je možné nachádzať istý poriadok, je možné tento dialóg v niektorých oblastiach zastaviť, je možné definovať typické čiastočné odpovede, ktoré sa opakujú tak často v rozličných obdobiach a spoločnostiach, že sa zdajú byť menej produktom historických podmienok než následkom podstaty samotného problému a významu jeho aspektov. Týmto spôsobom sa dá inteligentnejšie orientovať v tom veľkom rozhovore o Kristovi a kultúre a je možné zozbierať časť ovocia tejto diskusie. ... Na tomto mieste sú prezentované stručné, zhrňujúce opisy týchto typických odpovedí ako pomôcka pre to, čo bude nasledovať. Rozlišuje sa tu medzi piatimi druhmi odpovedí, z ktorých tri sú v úzkom vzájomnom vzťahu, keďže patria do spoločnej skupiny, v ktorej sú Kristus a kultúra oddelení, ale uznaní, avšak zvláštna príbuznosť sa dá nájsť na celej tejto škále.

Odpovede prvého typu zdôrazňujú *opozíciu* medzi Kristom a kultúrou. Bez ohľadu na zvyky spoločnosti, v ktorej kresťania žijú, a bez ohľadu na ľudské úspechy, ktoré uchováva, Kristus sa vníma v kontraste k nim, takže ľudí vyzýva k rozhodnutiu „buď - alebo.“ Ako tvrdí Klausner, v ranom období

¹ Malinowski in *Encyclopedia of Social Sciences*, Vol. IV, p. 621.

² Ruth Benedict, *op.cit.*, p. 2 [Ruth Benedict, *Patterns of Culture*, 1934, chap. II Ed.].

dejín cirkvi je protikladom k odmietaniu Ježiša Židmi nepriateľstvo kresťanov voči židovskej kultúre, zatiaľ čo postavenie tejto novej viery mimo zákon Rímskou ríšou bolo sprevádzané útekom kresťanov z gréckorímskej civilizácie alebo útokom na ňu. V stredoveku rehole a sektárske hnutia vyzývali veriacich žijúcich v tom, čo sa prehlasovalo za kresťanskú kultúru, k opusteniu „sveta“ a k tomu, aby „vyšli spomedzi nich a oddelili sa.“ V súčasnosti odpovede tohto druhu dávajú misionári, ktorí od obrátených požadujú, aby úplne opustili zvyky a inštitúcie takzvaných „pohanských“ spoločností. Takto reagujú aj malé skupiny vyhranujúcich sa kresťanov v západnej alebo „pokresťančenej“ civilizácii a čiastočne aj tí, ktorí zdôrazňujú nepriateľstvo medzi kresťanskou vierou a kapitalizmom, komunizmom, industrializmom, nacionalizmom, katolicizmom a protestantizmom.

Uznanie zásadnej zhody medzi Kristom a kultúrou je typická odpoveď druhej skupiny. Pre nich je Ježiš často veľký hrdina dejín ľudskej kultúry. Jeho život a učenie sa vnímajú ako najväčší ľudský úspech. V ňom, ako sa verí, vrcholí ľudské hľadanie hodnôt. On potvrdzuje to najlepšie z minulosti a vedie proces civilizácie k jeho správnejmu cieľu. Navyše, je súčasťou kultúry v tom zmysle, že on sám je súčasťou spoločenského dedičstva, ktoré je nutné odovzdať ďalej a zachovávať. V dnešných časoch odpovede tohto druhu dávajú kresťania, ktorí upozorňujú na blízky vzťah medzi kresťanstvom a západnou civilizáciou, medzi Ježišovým učením alebo učením o ňom a demokratickými inštitúciami, avšak nájdu sa aj príležitostné interpretácie, ktoré zdôrazňujú zhodu medzi Kristom a východnou kultúrou, a taktiež sú ľudia, ktorí ho spájajú s hodnotami marxistickej spoločnosti. V minulosti takéto riešenia problémov kultúry boli prezentované súčasne s riešeniami prvého typu, teda typu „Kristus proti kultúre.“

Tri ďalšie typické odpovede sú zhodné v tom, že sa snažia zachovať

veľké rozdiely medzi týmito dvoma princípmi a zároveň sa usilujú udržať ich v istom druhu jednoty. Navzájom sa odlišujú spôsobmi, ktorými sa každý z nich usiluje skombinovať tieto dve sily. Jeden z nich, náš tretí typ, chápe vzťah Krista a kultúry trochu podobne ako ľudia z druhej skupiny: Kristus je naplnením kultúrneho snaženia a obnoviteľom inštitúcií pravej spoločnosti. Avšak je v ňom niečo, čo z kultúry ani nevychádza, ani k nej priamo nepripieva. On je pokračovaním i nepokračovaním spoločenského života a jeho kultúry. To druhé naozaj privádza ľudí ku Kristovi, avšak iba tak predbežne, že ak sa k nemu ľudia majú naozaj dostať, je potrebný obrovský skok, alebo, ešte lepšie, skutočnú kultúru nie je možné dosiahnuť, ak nad všetky ľudské úspechy, nad všetko ľudské hľadanie hodnôt, nad celú ľudskú spoločnosť nevstúpi do života Kristus zhora s darmi, ktoré ľudské snaženie neočakávalo a ktoré sa nedajú získať ľudskou snahou, ak ich on nespojí s nadprirodzenou spoločnosťou a novým hodnotovým stredom. Kristus je naozaj Kristom kultúry, ale je taktiež *Kristom nad kultúrou*. Tento *syntetický* druh najlepšie prezentuje Tomáš Akvinský a jeho nasledovníci, ale má aj mnoho ďalších predstaviteľov v minulosti i súčasnosti.

Ďalšia skupina je našim štvrtým typom. Pri ňom sa uznáva dualita i nevyhnutná autorita i Krista, i kultúry, ale akceptuje sa aj ich opozícia. Ľuďom, ktorí odpovedajú týmto spôsobom, sa javí, že kresťania sú počas celého života vystavení napätiu, ktoré sprevádza poslušnosť obom autoritám, ktoré sa nezhodujú, avšak ktoré je nutné obe poslúchať. Odmietajú prispôbiť Kristove požiadavky požiadavkám sekulárnej spoločnosti, ako to podľa nich robia ľudia z druhej a tretej skupiny. Takže sa podobajú veriacim zo skupiny „Kristus proti kultúre“, avšak odlišujú sa od nich presvedčením, že poslušnosť Bohu vyžaduje poslušnosť inštitúciám spoločnosti a oddanosť jej členom spolu s poslušnosťou Kristovi, ktorý túto spoločnosť súdi. Z tohto dôvodu sú ľudia vnímaní ako

podrobujúci sa dvom morálkam a ako občania dvoch svetov, ktoré nie len že na seba nenadväzujú, ale ktoré sú do veľkej miery proti sebe. Pri *polarite* a *napätí* medzi Kristom a kultúrou je nutné žiť život riskantne a hriešne v nádeji na ospravedlnenie presahujúce históriu. Luthera je možné považovať za najväčšieho predstaviteľa tohto typu, avšak mnoho kresťanov, ktorí inak nie sú luteráni, sa prikláňa k tomuto pohľadu.

Nakoniec, ako piaty celkový a tretí spájajúci typ odpovedí je tu *konverzionistické* riešenie. Tí, ktorí ho prezentujú, uznávajú spolu s členmi prvej a štvrtej skupiny, že ľudská prirodzenosť je padlá alebo zvrátená, a že toto sa v kultúre nielen objavuje, ale je ňou aj prenášané. Z toho dôvodu je nutné uvedomovať si rozpor medzi Kristom a všetkými ľudskými inštitúciami a zvykmi. Avšak táto antitéza nevedie ani k oddeleniu sa kresťanov od sveta, ako to bolo pri prvej skupine, ani k prostému vytrvaniu v očakávaní nadhistorického spasenia ako pri štvrtej skupine. Kristus sa tu vníma ako ten, čo mení ľudí v ich kultúre a spoločnosti, nie mimo nich, pretože neexistuje žiadna prirodzenosť oddelená od kultúry a niet obrátenia ľudí od seba a modiel k Bohu mimo rámec spoločnosti.

Zdá sa, že Augustín ponúka princípy tejto odpovede. Ján Kalvín to vyjadruje explicitne a mnohí sa pridávajú k týmto dvom.

Keď sú odpovede na tento pretrvávajúci problém prezentované týmto spôsobom, je jasné, že došlo k vytvoreniu štruktúry, ktorá je čiastočne umeľá. Tieto typy sú vždy do istej miery konštruktmi, i keď boli vytvorené až po dlhom štúdiu mnohých historických osôb a hnutí. Keď sa vrátíme od hypotetickej schémy k bohatej komplexnosti jednotlivých udalostí, je zrejme, že žiadna osoba alebo skupina nezapadá úplne do niektorého typu³. Každá historická osoba vykazuje znaky, ktoré viac pripomínajú nejakú inú skupinu, než tú, podľa ktorej bola pomenovaná, alebo sa ukážu vlastnosti, ktoré sa zdajú byť úplne jedinečné a individuálne. Metóda používania typológií, hoci je historicky nedostatočná, má výhodu v tom, že upriamuje pozornosť na kontinuitu a význam veľkých *motívov*, ktoré sa objavujú a objavujú nanovo počas dlhého zápasu kresťanov s týmto problémom. Preto nám to taktiež môže pomôcť nadobudnúť orientáciu počas nášho vlastného, dnešného hľadania odpovede na otázku Krista a kultúry.

*

³ C. J. Jung's *Psychological Types*, 1924, je dobrým príkladom typologickej metódy. Pre viac o aplikovateľnosti typov na jednotlivcov pozrite obzvlášť s.10 n., 412 nn.

Cirkev a svet

Ed Hayes

Môže si kresťanstvo zachovať svoju autentickú identitu a zároveň preukázať svoju relevantnosť alebo je nutné obetovať jedno v prospech druhého? Musíme si vybrať medzi ústupom do minulosti a robením fetiša z prítomnosti, medzi prednášaním starých právd, ktoré sú suché, a vymýšľaním nových predstáv, ktoré sú falošné? Možno väčším z týchto dvoch nebezpečenstiev je, že cirkev sa pokúsi prepracovať vieru takým spôsobom, ktorá podkope jej integritu a odcudzí jej pôvodným hlásateľom.

John Stott

Cirkev má byť vo svete vzorom milosti a lásky. Jej premieňajúci postoj má byť postojom soli a svetla, zapojenia sa namiesto stiahnutia sa. Kresťanské povolanie k viere, hoci je radikálne protikultúrne, stojí v kontraste voči dvom extrémom: voči postoju „úplne proti svetu“ a voči postoju, ktorý žehná súčasnému usporiadaniu sveta.

Autentickí učeníci odmietajú útek od kultúry i sekularizáciu cirkvi za účelom osloviť kultúru. „Svet“ a „Slovo“ sú zo svojej podstaty vo vzájomnom konflikte. Ak v našich snahách o oslovenie sveta prekrútime Slovo, oslabujeme našu správu. Na druhej strane, ak sa nám nepodarí osloviť svet, ostane izolovaní. Musíme si pripomínať, že kresťanstvo nie je izolacionistickým hnutím. Cirkev musí preniknúť do svojej kultúry, aby prejavila Božiu lásku a zachraňujúcu milosť nášho Pána Ježiša Krista.

Toto preniknutie do sveta nemá byť mocenským úskokom za účelom zlepšenie postavenia jednotlivca alebo inštitúcie. Má byť skutočným prejavom pokory. Akýkoľvek prejav moci inej než tej od Ducha Svätého je pre evanjelium milosti ohavnosťou. Ako plodné semeno zasadené do pôdy, aj cirkev musí zomrieť pred tým, než prejaví známky života. Ak majú ľudia počuť a veriť evanjeliu, kresťania ho musia žiť tak, aby ho všetci videli. Naše žitie viery musí zodpovedať nášmu vyznávaniu viery.

Od začiatkov sa v postoji cirkvi voči svetu prejavovali rôzne prístupy. Počnúc monasticizmom štvrtého storočia

po modernizmus dvadsiateho storočia pluralita postojov vytvorila mätúcu koláž spôsobov, ako sa cirkev inštitučne prejavuje. Urobíme dobre, ak preskúmame opäť korene premieňajúcej viery v kontexte kultúry sveta.

Protikultúrny charakter evanjelia

Hoci môže byť ťažké vzdať sa vlastného svetonázoru a uznať pravdu Písma, je napriek tomu nevyhnutné potvrdiť biblickú pravdu priamym spôsobom. Máme nemenné jadro pravdy, ktoré odoláva pokusom o prekrútenie kontextom, filozofickými predpokladmi a skúsenostným subjektivismom. Ak kresťanstvo radikálne nepremenovalo svojich prvých nasledovníkov, ako potom vysvetlíme, že „cudzinci a pútnici“ (1 Petrovi 2:11) sa stali jedným v Kristovi? Táto jednota bola viac než teologická. Presahovala národné, etnické, rasové a rodové hranice (Galatanom 3:28). Žiť premeneným životom znamenalo zaobchádzať s otrokmi ako s ľudskými bytosťami, s pohanmi ako so susedmi, so ženami ako s rovnými, dávať cisárovi, čo bolo jeho, byť Kristovou vôňou v neslušnej spoločnosti, a byť zmierlivou silou vo svete nepriateľskom k viere.

Naša viera v Krista by mala ovplyvňovať všetko, čo robíme, mala by premieňať náš charakter a naše činy. Pavol, hrdina milosti, často písal o nutnosti spájať *poznanie* a *konanie*. V liste Efezanom tvrdil, že veriaci sú Božím výtvorom, „stvoreni v Kristovi Ježišovi na to, aby konali dobré skutky“ (Efeza-

nom 2:10). A Titovi napísal: „aby tí, čo uverili v Boha, usilovali sa vynikať v dobrých skutkoch (Titovi 3:8). Navyše, medzi Pavlom a Jakubom nie je žiadne protirečenie, ako niektorí tvrdili. Na základe dôkazov Novej zmluvy mohli obaja napísať rovnaké pravdy: „Čo osoži, bratia moji, ak niekto hovorí, že má vieru, ale nemá skutky? Či ho môže taká viera spasit?“ (Jakub 2:14). Obaja mohli vyhlásiť „viera je mŕtva bez skutkov“ (2:26). Radikálna viera má intelektuálne, morálne, spoločenské, politické i globálne rozmery.

„Križ postavený do srdca dejín sveta,“ napísal Jacques Ellul, „sa nedá odstrániť.“¹ Dá sa poškodiť, ale nedá sa zničiť. Jeho nepriatelia ho môžu zbaviť významu, ale stále bude predstavovať Kristovu zástupnú obeť za nás a milosť a odpustenie pre hriešnikov. Predstavuje to, čo Boh spravil pre nás, nie čo my môžeme spraviť pre naše spasenie. Pre svet predstavuje bláznovstvo, ale pre tých, ktorých Boh povolal, križ predstavuje Božiu moc a múdrosť (1 Korinťanom 1:24-25).

Cirkev v dvoch svetoch

Ako má byť cirkev oddelená od sveta, ale zároveň doň zapojená? Ježiš sa modlil k Otcovi za svojich učeníkov, „ktorých si mi dal zo sveta“ (Ján 17:6). Obzvlášť verše 13–19 vyjadrujú napätie medzi rozmermi kresťanskej skutočnosti „vo svete“ a „nie zo sveta“: „Teraz idem k tebe a toto hovorím vo svete, aby mali v sebe moju radosť, a to úplnú. Dal som im tvoje slovo a svet ich znenávidel, pretože nie sú zo sveta, ako ani ja nie som zo sveta. Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich ochránil pred zlým. Nie sú zo sveta, ako ani ja nie som zo sveta. Posväť ich v pravde; tvoje slovo je pravda! Ako si ma ty poslal do sveta, tak som ich aj ja poslal do sveta. A posväčujem sa pre nich, aby aj oni boli posvätení v pravde.“

Svet je podľa novozmluvnej múdrosti prejavom organizovaného života

celého Božieho stvorenia. Grécke slovo *kosmos* vyjadruje nie len stvorený vesmír, ale taktiež ľudskú spoločnosť, ktorá je v rozpore s Bohom. Prvý Jánov list 2:15 obsahuje varovanie nemilovať svet, teda hriešnosť ľudskej spoločnosti. Kresťania nemajú byť priťahovaní k „žiadostivosti tela, žiadostivosti očí, a vystatovaniu sa blahobytom“ (2:16). Toto, tvrdí Ján, pochádza zo sveta a nie od Boha Otca. Ten *kosmos* a jeho zlé túžby sa pominú, ale veriaci, ktorí konajú Božiu vôľu, žijú večne (2:17).

Napätie medzi pomínutelným a stálym, časným a večným popisujú dve oblasti sveta pre cirkev. Augustín, ako Abrahám, túžil po Božom meste, ktoré nie je postavené ľudskými rukami. Pre tieto diametrálne rozdiely kresťania interpretujú *kosmos* ako zlý, napriek Pavlovým pozitívnym odporúčaniam všetkého, čo je vo svete dobré a hodné pozornosti kresťanov (Filipanom 4:8).

„Kresťanstvo nie je popieraním sveta“ napísal odborník na Novú zmluvu I. Howard Marshall v prednáške k Lausanskemu výboru pre svetovú evanjelizáciu.² Svet je stále Božím svetom. Legitímna láska k svetu – k ľuďom vo svete a k stvorenému, ale padlému poriadku – by mala viesť cirkev k prepojeniu dvoch svetov, v ktorých žije – jedného nebeského a druhého svetského – bez toho, aby sa poddala zlu...

Obrátenie k svetu, tretie „obrátenie“ kresťanov, je kontroverznou myšlienkou, ak nie je obrátením za účelom misie. Toto v žiadnom prípade neznamená prispôsobenie sa *svetskosti*.

Biblia nám hovorí, že máme byť zapojení vo svete svedectvom o Božej zachraňujúcej milosti. Bez misie k svetu nemá zmysel nazývať akékoľvek spoločenstvo cirkvou. Ak Boh miloval svet, aj my ho musíme milovať. Ale musíme mať jasno v tom, čo to znamená. Ako sprostredkovatelia zmierenia musíme prijať biblickú pravdu, že svet sa musí

¹ Ellul, *The Subversion of Christianity*, 191.

² I. Howard Marshall, „Culture and the New Testament,“ in *Down to Earth: Studies in Christianity and Culture*, 31.

zmieriť s Bohom – nie cirkev so svetom. Neznovuzrodení ľudia sú v otroctve hriechu, bez nádeje a bez Boha vo svete (2:12). Cirkev je preto vo svete, aby ohlasovala slobodu v Kristovi ľuďom vo všetkých formách závislosti – materializme, drogách, sexuálnej zvrátenosti, sebeckve, obžerstve a politickej a ekonomickej moci. Tým, ktorí vravia, že nepotrebujú Boha, Krista alebo cirkev, máme ukazovať cestu ku križu. Tým, ktorí sa pýtajú „Záleží na mne vôbec niekomu?“ máme prejavovať záujem, ktorý odráža Kristovu lásku...

Jeden tvorivý spisovateľ raz zachytil rozmery relevantnej viery vo voľnom verši s názvom „Posväť sa meno Tvoje.“

- V priemysle, Bože, buď v mojich rukách a v mojej práci.
- V umení, Bože, buď v mojich zmysloch a mojej tvorbe.
- V domove, Bože, buď v mojom srdci a v mojej láske.
- V obchode, Bože, buď za mojím stolom a v mojich jednaniach.
- V uzdravovaní, Bože, buď v mojich zručnostiach a v mojich dotykoch.
- Vo vláde, Bože, buď v mojich plánoch a mojom rozhodovaní.
- Vo vzdelaní, Bože, buď v mojej mysli a v mojom raste.
- V oddychu, Bože buď v mojich končatinách a v mojom voľnom čase...³

Biblické metafory kresťanského svedectva vo svete

Biblia zobrazuje cirkev vo svete ako soľ a svetlo. Pomocou tejto bohatej obraznosti je Božia pravda zobrazená zreteľným, každodenným spôsobom. Čo by mohlo byť bežnejšie a viac nevyhnutné pre ľudský život ako niečo tak prosté ako soľ a tak nápomocné ako svetlo?

³ Citované v Stott, *The Contemporary Christian*, 94.

Soľ

Ježiš povedal, že jeho nasledovníci sú ako soľ (Matúš 5:13). Za čias Rímskej ríše bola soľ veľmi cennou komoditou a to až do takej miery, že na ňu bola uvalená daň. Tomu dnes ťažko rozumieme, keďže soľ je nevyhnutnou súčasťou každodennej stravy a lacnou položkou na policiach obchodov s potravinami. Kresťanské svedectvo, podobné soli sypúcej sa zo soľničky, musí prestupovať našim svetom.

V starozmluvnej dobe bola soľ považovaná za čistiadlo (Exodus 30:35). Jej liečivé a konzervačné vlastnosti boli očividné. Avšak soľ môže byť zničujúca pre rastlinný život, ako zistila nemecká armáda počas Druhej svetovej vojny, keď v Holandsku zničila hrádze a zaplavila polia slanou vodou. Abímelech, starozmluvný dobyvateľ, solil polia nepriateľov, aby zaistil zničenie úrody (Sudcov 9:45). Ale napriek ničivým účinkom soli na pôdu je v Biblii používaná hlavne ako pozitívna metafora. Elizeus pridal do zlej vody soľ, aby ju očistil (2 Kráľov 2:19-22). Zbožný život, ako soľ, pozitívne ovplyvňuje svet, v súlade s Bohom. Popri týchto a iných kontextoch starozmluvnej pravdy používa Nová zmluva soľ takmer vždy ako pozitívnu metaforu. Jedinou výnimkou môže byť Ježišova zmienka o súde v Markovi 9:49 „Každý bude solený ohňom.“

Soľ sa v Kolosanom 4:6 spája s milosťou. Veriaci sú vyzývaní k tomu, aby ich reč (rozhovory) bola stále „ľúbezňá, spríjemnená soľou“ (Roháčkov preklad). Takéto milostivé správanie k druhým má sprevádzať zvestovanie evanjelia „tým, čo sú mimo“, teda neveriacim (4:5). Byť soľou zeme je šťastnou výsadou každého veriaceho a cirkev ako telo môže ovplyvniť kultúru. Tak ako svet nemôže existovať bez soli, rovnako svet potrebuje vplyv evanjelia.

Je treba brať vážne Ježišovo varovanie pred tým, že by soľ stratila svoju slanosť. Kto by chcel byť označený ako „nanič súci“ (Matúš 5:13)?

Stratila cirkev svoj soliaci vplyv v našom svete? Nie, pokiaľ ostáva vo

svete a ponúka správu o zachraňujúcej milosti. Silná metafora o soli dobre opisuje prospešnú prítomnosť cirkvi vo svete.

Svetlo

Zbor, do ktorého som chodil ako mladý chlapec, mal pred svojou budovou model skutočného majáku. Postavil ho otec evanjelistu Cliffa Barrowsa z evanjelizačného tímu Billyho Grahama. Roky bol symbolom zboru, ukazujúc ľuďom na Spasiteľa.

Svetlo vždy symbolizovalo prítomnosť Boha, ktorý je svetlom (1 Jánov 1:5). Ježiš použil metaforu svetla pre opis veriacich vo svete. Z galilejského vrchu povedal: „Vy ste svetlo sveta“ (Matúš 5:14). Boh zasvietil svojim svetlom vo svete vo stvorení i v novom stvorení. Niet častejšej metafory pre opis spasenia než svetlo. Svetlo je spojené s Božou prítomnosťou a požehnaním v jeho svete (Žalm 44:4), v spasení (Žalm 27:1) a s jeho Synom (Ján 1:9).

Ján Krstiteľ bol povolaný svedčiť o Svetle (Ján 1:15), spájajúc večné Slovo s naším Pánom, ako verne zapísal evanjelista Ján. Ako svetlo rozháňa temnotu, tak aj tma neuhasila skutočné Svetlo, keď prišlo do sveta.

Počas Sviatku posvätenia chrámu, ktorý je taktiež známy ako Sviatok svetiel, keď ľudia oslavovali tak, že niesli fakle a zapalovali svetlá vo svojich domoch, Ježiš povedal: „Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života (Ján 8:12).

Ježiš o sebe hovoril ako o svetle a pozýval svojich nasledovníkov k tomu, aby sa stali „synmi svetla“ (12:36). Zdá sa, že toto je vzor pre akékoľvek kresťanské svedectvo vo svete. Byť svetlami vo svete znamená volať ľudí k Svetlu. Podľa Pavla toto znamenalo, že tí, ktorí sa obrátili z temnoty boli „svetlom v Pánovi“, a preto mali „žiť ako deti svetla“ (Efezanom 5:8). Pri vysvetľovaní tejto metafory Pavol povedal, že ovocím svetla je „dobrota, spravodlivosť a pravda“ (5:9).

Svetlo odhaľuje temnotu ľudského hriešneho stavu. Z tohto dôvodu Ježiš varoval, že svetlo musí byť úplne viditeľné a nie zakryté nádobou. Skromné hlinené lampy na olivový olej s ľanovými knôtmi používané na Blízkom východe boli neefektívne, ak boli schované (Matúš 5:14-16).

Stratila cirkev svoje svetlo? Nie, ak je jej svedectvo o svetle evanjelia otvorené, prístupné pre všetkých a nezatenené. Ľudia „so zatemnenou myslou, odcudzení Božiemu životu“ (Efezanom 4:18) potrebujú jasné svetlo Božej pravdy. Slovo, ktoré žalmista výstižne pomenoval „svetlom“ (Žalm 119:105), je otvorené pre každého.

Kresťania majú byť žiariacimi telesami, ktoré vrhajú svetlo evanjelia na svet zatemnený hriechom. Naše kresťanské zbory sa stávajú domami svetla iba vtedy, keď sa Slovo vyučuje a žije.

Na opis vplyvu kresťanov vo svete sa používa aj iná metafora. Tak, ako soľ a svetlo ovplyvnia všetko, s čím prídu do styku, tak aj malá hrudka kvasu alebo droždia ovplyvní, čo je okolo nej. Kvas bol zvyčajne vnímaný ako škodlivý prvok. Napríklad počas Paschy sa smeli jesť len nekvasené chleby. Ježiš varoval svojich poslucháčov pred falošnými učiteľmi: „Varujte sa však kvasu farizejov a saducejov“ (Matúš 16:11). Keď Pavol poznamenal, že „trocha kvasu nakvasí celé cesto“ (Galatanom 5:9), myslel tým vtieravé zákonníctvo v Galatskom zbore.

Ako teda môže mať kvas vôbec nejakú pozitívnu vlastnosť? V jednom z podobenstiev o kráľovstve v Matúšovi 13 je kvas použitý na opis dobrého vplyvu Kristovho kráľovstva (13:33). Toto výnimočné použitie kvasu ako pozitívneho obrazu sa nedá použiť ako hlavná metafora na opis vplyvu cirkvi vo svete. Hlavné biblické doktríny sa nedajú plne odvodiť od slovných metafor. Avšak Božia súčasná duchovná vláda je naozaj invazívnou silou a do tejto miery je možné použiť metaforu kvasu na ukázanie úlohy cirkvi vo svete.

Kresťanský život v kultúrnom kontexte

Žiť kresťanský život nie je súkromnou vecou, ale verejnou záležitosťou. Ak sa prestaneme schovávať a zmysluplne sa zapojíme, každá kresťanská cnosť sa ocitne pod drobnohľadom sveta. Kresťania majú byť živou reklamou na vieru.

Vo svojom liste Efezanom Pavol napísal o špecifickej úlohe cirkvi potvrdzovať Božiu múdrosť: „Boh chce, aby sa teraz kniežatstvám a mocnostiam v nebesiach skrze Cirkev ohlasovala mnohotvárna múdrosť Boha podľa odvekého ustanovenia, ktoré uskutočnil v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi (Efezanom 3:10-11).

Je tu zdôraznená jedinečná úloha cirkvi, ale vyučuje sa tu aj o zodpovednosti jednotlivcov. Pavol vyzýval Timoteja k tomu, aby bol pre veriacich vzorom v „reči, správaní, láske, vo viere a v mravnej čistote (1 Timotejovi 4:12). Nasledujúci príkaz obzvlášť ukazuje vnútorné a vonkajšie aspekty života veriacich. Pavol napísal: „Dávaj pozor na seba a na učenie; buď v tom vytrvalý. Lebo ak toto budeš robiť, zachrániš aj seba, aj tých, čo ťa počúvajú“ (4:16). V biblii nie sú žiadne dvojznačnosti ohľadom toho, ako sa veriaci majú správať vo svete. Napomenutie „Dávajte si teda dobrý pozor, ako si počínate“ (Efezanom 5:15) je dosť priame na to, aby nikomu neunikol jeho význam. „Len žite tak, ako to zodpovedá Kristovmu evanjeliu“ bolo slovo pre kresťanov vo Filipis (Filipanom 1:27). „Nežite už tak, ako žijú pohanania,“ napísal Pavol veriacim žijúcim v tieni nemorálneho kultu Diany (Efezanom 4:17).

Výzvy k zbožnému životu v Novej zmluve boli formulované so zameraním na to, aby zbožnosť bola viditeľná – nie farizejským spôsobom, ktorý púta pozornosť na seba, ale s vedomím dopadu takéhoto správania na neveriacich. Peter výstižne napísal: „Vaše správanie medzi pohanmi nech je vzorné, aby tí, čo vás teraz osočujú ako zločincov, videli vaše dobré skutky a v deň navštívenia za to oslavovali Boha“ (1 Petrov

2:12). Táto morálna výzva zahrňala manželskú intimitu i život na verejnosti. Nevšedná možnosť, že získajú svojich manželských partnerov skôr správaním než rozprávaním, je zaznamenaná v 1 Petrovej 3:1-3, kde Peter vyzýval ženy vydaté za neveriacich, aby boli podriadené. Citujúc zo Žalmu 34:13-17, zakončil Peter svoje inštrukcie manželkám a manželom presvedčivým zhrnutím, ako žiť vo svete ako kresťan: „Veď kto chce milovať život a vidieť dobré dni, nech si zdržuje jazyk od zlého a ústa od ľstivých rečí, nech sa odvráti od zlého a koná dobro, nech hľadá pokoj a usiluje sa oň. Veď Pánove oči hľadajú na spravodlivých, jeho uši načúvajú ich prosbám, ale Pánova tvár je proti tým, čo robia zle“ (1 Petrov 3:10-12).

Špecifické oblasti novozmluvného učenia o morálnych cnostiach osobitne odkazujú na kontext pozorujúceho sveta. Nasledujúce kvalitatívne vlastnosti tvoria základ pohľadu na život pre súčasných evanjelikálov, ktorí chcú mať dopad na svet.

1. Bezúhonnosť a čistota (Filipanom 2:14-16). Tu ide o výzvu žiariť ako hviezdy vo vesmíre. Nehovorí sa tu o dovnútra zameranej zbožnosti, ale namiesto toho je tu dôrazný obraz svedectva v „zvrhľom a skazenom pokolení.“
2. Dobré skutky (1 Petrov 2:12). Robenie dobra ukazuje falošnosť obvinení zo zločinov. Petrova eschatologická perspektíva (napr. „oslavovať Boha v deň navštívenia“) bola základom morálnej výzvy. Taktiež naznačuje evanjelizačný zámer vo svete. Pavol vyzýval veriacich: „A tak teda, kým máme čas, robme dobre všetkým, ale najmä členom rodiny veriacich“ (Galaťanom 6:10).
3. Život bez nenávisti (1 Tesaloničanom 5:15). Akákoľvek pomsta je zakázaná. Zlo plodí zlo. Veriaci majú s Božou pomocou prelomiť tento kruh tým, že nebudú odplácať zlým za zlé. Pavol si bol vedomý oveľa

- väčšieho spoločenského kontextu, keď vyzýval k dobrotivosti ako reakcii na zlo, čo vidno na jeho slovách „i voči všetkým.“ Spojenie „medzi sebou“ odkazuje na zbor, zatiaľ čo „všetci“ odkazuje na ľudí mimo zbor.
4. Reputácia (1 Timotejovi 3:7). Tu je výzva smerovaná na vodcov zboru. Použitie výrazu „tí, čo sú mimo cirkvi“ dáva nezvyčajný dôraz na vyhýbanie sa verejnej nepriazni a polapeniu diablom.
 5. Pokora (Títovi 3:2). Pokora je navonok viditeľná cnosť, ktorá sa má prejavovať voči všetkým, nie len voči vnútornému kruhu verných.
 6. Láska. Hoci veriaci majú prejavovať lásku v rámci zboru, najväčší záber má byť smerom von. Tento „kráľovský zákon,“ ako ho Jakub nazval, bol jednoducho „Milovať budeš svojho blížneho ako samého seba“ (Jakub 2:8). V kombinácii s mnohými veršami, ktoré vyzývajú k vzájomnej láske a dokonca k láske k nepriateľom, hovorí tento všetkých zahŕňajúci príkaz o kresťanskej etike, ktorá presahuje úzku aplikáciu. Veriacich sa má dať spoznať podľa ich lásky (Ján 13:35).
 7. Milosrdenstvo. Táto všeobecná cnosť sa má opäť aplikovať v širokom kultúrnom kontexte. Počnúc prorokmi cez Ježiša až k apoštolom je milosrdenstvo jednou z tých cností, ktoré, keď sa prejavujú, ukazujú samotnú Božiu podstatu. Ježiš povedal: „Buďte milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec“ (Lukáš 6:36). Jakub vyhlásil, že milosrdenstvo víťazí nad súdom (Jakub 2:13). Milosrdenstvo má byť charakteristickou vlastnosťou cirkvi, keďže ona o sebe tvrdí, že prijíma milosrdenstvo od Boha.
 8. Tvorenie pokoja. Žalmistov slovný obrat „hľadaj pokoj a usiluj sa oň“ (Žalm 34:15) sa dvakrát opakuje v Novej zmluve (2 Timotejovi 2:22; 1 Petrov 3:11). Ježiš špeciálne požehnal tvorcov pokoja (Matúš 5:9). Pokoj ako cnosť bol prominentný v pozdravoch, požehnaniach a výzvach. Sme povolaní žiť v pokoji (1 Korintňanom 7:15), pretože život v pokoji s každým má byť rozlišovacím znakom cirkvi (Rimanom 12:18; Hebrejom 12:14). Pokoj ako ovocie Ducha musí sprevádzať svedectvo o evanjeliu pokoja. Pokoj je zároveň spájajúcim prvkom v Kristovom tele a prospešným šíriteľom spravodlivého života. „A ovocie spravodlivosti sa rozširuje v pokoji tým, čo šíria pokoj“ (Jakub 3:18). Tvorba pokoja v Ježišovom mene bezpochyby prispieva k získavaniu ľudí pre Krista.
 9. Jednota. Jednota veriacich je zrejme najsilnejším svedectvom svetu o zachraňujúcej milosti nášho Pána. Táto jednota, explicitne v spojení so svetom, bola ústrednou prosbou modlitby nášho Pána za svojich: „aby aj oni boli v nás, aby svet veril, že si ma ty poslal. ...ja v nich a ty vo mne, aby boli tak dokonale jedno, aby svet poznal, že si ma ty poslal a zamiloval si si ich tak ako mňa“ (Ján 17:21, 23). Zjednotená cirkev vo svete je viac než ideál: je to závažná a príťažlivá nevyhnutnosť.

Svet dneška – výzva alebo hrozba?

Táto otázka nie je výnimočná. Je tak stará ako cirkev. Všade na svete existujú spoločenské štruktúry, ktoré sú pre ľudí škodlivé, všemožný útlak, drvivá chudoba a bezhraničné zlo. Výzva pre cirkev je obrovská. Utrpenie, tak málo prítomné v americkom kresťanstve, a všetky druhy nepravosti volajú po riešení. Úprimné náboženstvo – také, aké sa spomína v Jakubovi 1:27 – so sebou nieslo dvojsečný meč efektivity. Rozmer toho, že sa kresťan chráni pred znečistením svetom, nesmie byť nikdy na úkor toho prvého záujmu, prejavovaného skutkami súcitu voči vdovám a sirotám.

Evanjelikalizmus stojí na križovatke. Ale už na nej bol. Naša doba nie je nevyhnutne jedinečná. Medzi silami temnoty a svetla zúri duchovný boj. Ak cirkev ide na miesta najväčšej bolesti a ukazuje, že Boh môže zbaviť tejto bolesti, potom má kresťanstvo dobrú reputáciu a jeho správa môže byť prijatá. Kresťanská láska odhaľuje sily zla v našom svete, ktoré prinášajú bolesť. Iba duchovné riešenie môže uzdraviť. Avšak nevyhnutnou súčasťou duchovného riešenia je aplikácia tých mnohých cností Kristovi podobného života na bolesti ľudstva. Viera, ktorá ide do ulíc, ktorá pracuje na trhu, ktorá zasahuje sekulárne myslenie, sa spolu s láskou a nádejou stávajú víťaznou trojicou. Viera, nádej a láska (1 Korinťanom 13) – tieto pretrvávajúce vlastnosti vyzdvihnuté vo veľkej kapitole o láske v Biblii – majú formovať všetko, čo cirkev robí vo svete.

List Diognetovi, napísaný v druhom storočí n.l. ukazuje, že už v tej dobe kresťanstvo preniklo do všetkých segmentov spoločnosti. Hoci tento anonymný list nie je súčasťou Písma, je najstaršou zachovanou apológiou kresťanskej viery. Jeho autor dosť dobre rozumel biblickému učeniu o prítomnosti cirkvi vo svete.

Kresťania sa totiž nelíšia od ostatných ľudí svojím pôvodom, ani jazykom, ani spôsobom života. Nebývajú totiž ani vo vlastných mestách, ani nepoužívajú nejaký zvláštny jazyk, ani nevedú žiadny mimoriadny spôsob života. Toto učenie nie je pre nich nejakou myšlienkou a uvažovaním zvedavých ľudí, ani sa nezaujímajú o ľudské podanie ako iní. Bývajú v gréckych i barbar-ských mestách, tak ako bolo každému určené a nasledujú domáce zvyky v obliekaní, stravovaní i iné zvyklosti, ukazujú skvelý a nepochybne pozoruhodný spôsob života. Bývajú vo svojej vlasti, ale ako cudzinci; zúčastňujú sa všetkého, ako jej obyvatelia a všetko znášajú ako cudzinci; každá cudzia vlasť je ich [vlastou] a každá vlasť [je im] cudzinou. Poslúchajú zavedené zákony a vlastným spôsobom života víťazia nad zákonmi. Na zemi trávajú svoje dni, ale v nebi majú svoj domov.⁴

*

⁴ Tento citát z 5. kapitoly *Listu Diognetovi* sa nachádza v knihe *Spisy apoštolských otcov* (Evanjelická bohoslovecká fakulta, Bratislava 2004), 196. Pre pôvodný grécky text pozri J. B. Lightfoot, *The Apostolic Fathers*, ed. J. R. Harmer (London: Macmillan, 1898), 490-500.

KROK 4: PRÍPRAVA VLASTNEJ ODPOVEDE

Aké sú tvoje prvotné závery?

Duchovné formovanie

- Zhodnoťte svoj vlastný život: slúžite efektívne ako soľ a svetlo vo svojej kultúre?

Hlbšie porozumenie

- Spíšte biblické princípy pre to, ako sa kresťania majú stavať ku kultúre a zasahovať do sveta.

Zručnejšia služba

- Napíšte jednostranovú esej, v ktorej zaujmete stanovisko ku jednej kontroverznej téme (pozrite si zoznam v *Krok 5*, Otázka č.9).

- Napíšte osnovu podobnej eseje pre váš zbor o úlohe cirkvi v našom svete.

KROK 5: DISKUSIA O TÉME **Čo sa môžeme naučiť jeden od druhého?**

1. Čo má byť hlavnou činnosťou miestneho zboru postaveného do bezbožnej kultúry?
2. Vo svojom článku Lewis tvrdí, že vyznanie by malo byť prvým krokom, ak sa naše zbory majú stať „mostmi“ s neodolateľným vplyvom na stratený svet. Prečo?
3. Aký je váš pohľad na Lewisovu predstavu o novozmluvnej cirkvi? (článok)
4. (Ak máte k dispozícii celú Lewisovu knihu, v ktorej sa o tom píše; nie je to v článku:) Ktoré štruktúry musia byť v poriadku, ak naše zbory majú byť miestami neodolateľného vplyvu pre evanjelium?
5. Niebuhr vo svojom článku vymenoval päť možných postojov cirkvi ku kultúre: Kristus proti kultúre, Kristus kultúry, Kristus nad kultúrou, Kristus a kultúra v paradoxe a Kristus premieňajúci kultúru. S ktorým súhlasíte najviac? Prečo?
6. Ktorá predstava o cirkvi je správnejšia: útočisko, v ktorom sa veriaci pripravujú na návrat do sveta (zbor pre veriacich), alebo ústretové miesto, ktoré má úmysel pomôcť nekresťanom nájsť Krista?
7. Je súčasťou misie cirkvi zapájanie sa do morálnych a politických záležitostí našej pohanskej spoločnosti? Mení vašu odpoveď skutočnosť, že žijete v demokratickej spoločnosti?

8. Kedy (ak vôbec niekedy) by mal miestny zbor zaujať oficiálne stanovisko ku kultúrnej/politickej/morálnej otázke? Ak zbor prijme stanovisko, je záväzné pre jeho členov?
9. Možno sa vo vašej konkrétnej situácii chcete venovať jednej alebo niekoľkým z nasledujúcich tém. Pri ktorejkoľvek z nich si položte otázku, či sú vaše odpovede založené na univerzálnych biblických princípoch alebo skôr na tradíciách, životných skúsenostiach a osobných preferenciách. Potom zhodnoťte, ktorý z Niebuhrových piatich postojov (jeho článok) zrejme používate najviac.
- rasizmus
 - občianska neposlušnosť
 - eutanázia
 - vojenská služba
 - biomedicínske otázky (klonovanie, genetické inžinierstvo)
 - ekologické otázky
 - politické voľby (podporovanie kandidátov)
 - trestanie zločincov (trest smrti)
 - pornografia, cenzúra
 - homosexualita, občianske práva
 - potraty (protesty)

KROK 6: PRAKTICKÉ ČINY POSLUŠNOSTI

Aké dôsledky vyplývajú z tejto témy?

1. Kultúrne otázky nie sú jednoduché. U ľudí sa často spájajú so silnými emóciami. Ako premýšľanie a rozhovory o týchto otázkach obohatili vaše zmýšľanie? Máte pocit, že máte vyrovnaný pohľad na kultúru? Ako by ste mohli byť efektívnejšie soľou a svetlom pre neveriacich, ktorých poznáte?
2. Spíšte otázky z tejto oblasti, ktorým sa vy a váš zbor budete musieť venovať v blízkej budúcnosti.
3. Ak je to potrebné, zmeňte vo svojom živote alebo živote vášho zboru správanie, ktoré je v rozpore s biblickými princípmi pre to, ako máme pristupovať ku svetu.
4. Povedzte o svojom pláne vášmu dôverníkovi alebo jednému či viacerým z vášho tímu vodcov. Nadviažte s nimi vzťah vzájomnej zodpovednosti v súvislosti s týmito plánmi/cieľmi.

Tento študijný materiál a jeho kópie poskytuje slovenský vydavateľ užívateľom bezplatne. Jeho vydávanie však má svoje náklady. Pomôžete nám, ak ako vďačný používateľ tejto lekcie svojim príspevkom podporíte prípravu a vydanie ďalších kurzov. Ďakujeme Vám. Podrobnejšie informácie o podpore na: www.cb.sk/index.php/kniznica/zborova-kola

POZNÁMKY